

Guirlander, æbleskiver og nisser fylder godt op i de danske daginstitutioner i den søde jule-tid. Hvad siger arabiske familier til det? Antropolog Marianne Holm Pedersen har undersøgt arabiske forældres møde med danske skikke og traditioner i børnehaver.

Muhammads jul

Fra slutningen af november til langt ind i december står den på jul, ikke bare i Magasin, på byens torve og i de danske hjem, men også i uddannelsessystemet. Især de danske børnehaver har taget julen til sig og afsætter flere uger om året til julen. Højtiden er en slags kulturel sammenhængskraft. Som en daginstitution skriver i sin årsplan:

”Traditioner er en del af vores måde at leve på – en del af vores kultur, og derfor er det vigtigt, at børnene kender til traditioner. Mennesket har altid skabt traditioner. Vi vil gerne have noget at glæde os til, noget at forberede os på, noget at vende tilbage til. Traditioner er vigtige kulturbærere i institutionen”.

Er man nytilkommen indvandrer, kan mødet med guirlander og julesange dog være en overvældende affære. Hvad siger de til den massive fejring af julen? Antropolog Marianne Holm Pedersen fra Københavns Universitet har undersøgt, hvordan 15 arabiske mødre på indre Nørrebro i København forholder sig til nogle af de skikke og traditioner, de møder i deres børns daginstitutioner, blandt andet julen og fastelavn.

UDE, MEN IKKE HJEMME

Feltarbejdet viste blandt andet, at mødrene overordnet var meget positive over for børnenes deltagelse i juleaktiviteter i børnehaven. Men begejstringen dalede gevaldigt, når det handlede om at fejre julen inden for hjemmets fire vægge:

”Det at deltage i børnehavens aktiviteter er en måde at blive inddraget i børnehavens fællesskab på. Men når det handler om at bringe julen ind i hjemmet, var holdningerne mere forskellige. Nogle forældre havde en stærk tilknytning til islam og så julen som meget kristen. Som muslimer ville de derfor ikke fejre den. Andre så den i højere grad som en social begivenhed. Derfor kunne man godt fejre den, selv om man ikke troede på den.”

Ifølge Marianne Holm Pedersen er der forskel på, hvilke traditioner og skikke nyankomne familier tager til sig. For eksempel var de arabiske mødre mere åbne over for fastelavn end julen, fordi de så fastelavn som en lokal begivenhed.

”Julen er en global religiøs begivenhed, som ikke bare fejres i Danmark, men også i f.eks. Libanon. Mødrene havde derfor allerede en holdning til julen, inden deres børn begyndte i en dansk børnehave. Men når de mødte en tradition som fastelavn, som de

ikke kendte, så blev det en helt ny tradition, som ikke havde alle de religiøse associationer, som julen havde. Desuden er fastelavn en begivenhed, som er meget tilknyttet børnerummet. De begivenheder, der fejres i børnerummet, påvirker ikke på samme måde opfattelser af islam eller opfattelser af danskhed.”

BØRN FORMIDLER KULTUR

Selv om forældrene på den ene side ønsker at videregive deres tidligere hjemlandes egne traditioner til børnene, ønsker de på den anden side ofte også at give deres børn de bedste muligheder for at føle sig tilpas i det danske samfund. Derfor lader de fleste forældre børnene deltage i danske juleaktiviteter, have fødselsdagskage med i børnehaven, tage på udflygt osv. Mødet med andre traditioner som for eksempel julen udfordrer dog den vante praksis:

”Julen konfronterer de arabiske familier med en masse spørgsmål til deres praksis og identitet. Hver familie må finde ud af, hvad deres grænse er, når barnet spørger, hvorfor familien ikke har et juletræ eller giver hinanden julegaver.”

Ifølge Marianne Holm Pedersen er de små forandringer i etniske minoritetsfamiliers hverdag et overset emne – til trods for at det netop er de små forandringer, som kan fremme eller bremse integrationen. Som for eksempel mødet med en dansk børnehave.

”Traditioner er noget, som skaber fællesskab, men de er både praktiseret og fortolket på mange forskellige måder.”

”Børn lærer ikke i forhold til de store forklaringer om, hvorfor vi fejrer jul. De lærer i forhold til konkrete ting. Bare det at barnet er i børnehaven gør, at forældrene lærer en masse om danske normer. For eksempel at børn i danske børnehaver typisk ikke spiser varm mad, men kold mad til frokost, og at det at være en god forælder er at give barnet en sund madpakke med, eller at børnene skal have en flyverdragt på, når de skal ud at lege.”

Hvordan lærer barnet sine forældre om danske normer?

”Barnet formidler mellem børnehavens praksis og familiens praksis.

Foto: Polfoto

”Julen konfronterer de arabiske familier med en masse spørgsmål til deres praksis og identitet. Hver familie må finde ud af, hvad deres grænse er, når barnet spørger, hvorfor familien ikke har et juletræ eller giver hinanden julegaver.”

Barnet kommer fra familien og ind i børnehaven og fortæller dér om sin baggrund, men fortæller derhjemme om, hvad der er sket i børnehaven, f.eks. at 'i dag har vi lavet julepynt, og det var rigtig sjovt' eller 'i dag har vi lavet fastelavnsris, og jeg får mit med hjem om to uger'. På grund af børnenes dagligdag i børnehaven møder forældrene hele tiden forskellige skikke og traditioner, som de skal tage stilling til.”

KÅRET SOM KATTEKONGE

Et eksempel er den palæstinensiske kvinde Sara, der stiftede bekendtskab med fastelavn, da hendes søn Muhammad begyndte i en børnehave på Nørrebro. En dag spurgte de andre arabiske mødre hende, hvad Muhammad skulle have på til fastelavn. På den måde fandt Sara ud af, at man skal klædes ud til fastelavn. Men meget mere vidste Sara ikke:

”Og da jeg så kom, efter sprogskolen, og hentede Muhammad den dag, hvor børnene havde slået katten af tønden, så kom en af pædagogerne og sagde til mig ”Muhammad blev konge”. Og jeg

vidste overhovedet ikke noget, og han sagde ”Muhammad blev kattekonge”, og jeg tænkte, hvad har han nu gjort? Jeg forstod kun lidt – men efterhånden så fandt jeg ud af, at det var noget med, at han havde slået tønden ned.”

Ud over at Sara ikke kendte til fastelavn, skilte hun og flere andre arabiske mødre sig ud ved, at de syntes, det var finere at købe en færdig dragt end at lave den selv. Men i et samfund, hvor tid er luksus, er det snarere et statussymbol at sy dragten selv:

”For de danske forældre var der tilsyneladende prestige i selv at lave dragterne. For eksempel skulle pigerne have avancerede prinsessekjoler eller mariehønedragter. Men kvinderne med etnisk baggrund var mere til at købe heldragter som for eksempel superman. Det viser, at man går ind i den samme praksis, men man tilskriver den ikke nødvendigvis de samme værdier.”

TRADITIONERNE UDVIDES

I den offentlige debat fremstilles det ofte som en hindring for

integration, hvis indvandrerfamilier holder fast i bestemte kulturelle handlemåder og traditioner. Men ifølge Marianne Holm Pedersen sker familiernes integration ikke som en ensrettet tilegnelse af stadig flere danske traditioner, men som en mere kompleks proces, hvor nogle skikke og traditioner vælges til og andre udelades. Forældrene tager ikke bare stilling ud fra et generelt kulturelt ståsted, men lige så meget i forhold til personlige erfaringer og opfattelser af, hvad der er bedst for børnene. For forældrene afhænger børnenes fremtid blandt andet af, i hvor stort omfang de kan blive optaget i det danske samfund og opnå en respekteret plads. Samtidig er det nødvendigt at balancere børnenes inddragelse i samfundet på en måde, der sikrer, at de ikke bliver kulturelt fremmede for deres forældre.

"Traditioner er en del af vores identitet. Det at fejre nogle bestemte traditioner er også en måde at skabe tilhørsforhold og også udfordre sine tilhørsforhold på. Hvis man ser det fra forældrenes side, betyder det at deltage i børnehavens aktiviteter, at man bliver inkluderet i et lokalt fællesskab. Man bliver ikke nødvendigvis dansk, og det er ofte heller ikke det, man vil. Man tager nogle nye ting til sig, men det betyder ikke, at de opgiver noget. Det er ikke et enten-eller-forhold. Man udvider sine kulturelle kompetencer."

Hvordan er det en udvidelse?

"Selv om man fejrer en muslimsk højtid i Danmark, er det over tid ikke kun en relation til ens oprindelsesland. Det bliver også en relation til det nye sted. Fordi du fejrer den i en ny sammenhæng, får du også nye traditioner eller nye aspekter af traditionen, som knytter dig til det lokale sted. Måske fejrer du traditionen med nye mennesker, for eksempel venner eller naboer. Så skaber du nye relationer til mennesker i det danske samfund. Over tid bliver en tradition ikke bare til noget, der viser tilknytning til et andet sted, men også til noget, der skabes i Danmark og tilpasses til, hvordan det danske samfund fungerer."

Ifølge Marianne Holm Pedersen gælder det om at bringe debatten videre end at være dansk eller ikke være dansk hen imod en forståelse af de mange forskellige måder, man kan skabe sig en tilværelse på i Danmark. Derfor er det heller ikke en fravælgelse af danskhed, hvis Muhammads familie ikke vil fejre jul. Når det gælder julen, kan danskerne alligevel ikke blive enige om, hvad der er en 'rigtig' jul. For nogle er det flæskesteg, for andre er det and. Nogle vil have risengrød, andre risalamande. Nogle vil i kirke, andre vil se Disney juleshow.

"Der er myriader af fortolkninger af jul. Vi har en ide om, at traditioner er fælles for os alle sammen, og at vi fejrer jul på samme måde. Men hvis vi satte os ned og diskuterede, præcis hvordan vi fejrer jul, ville vi sandsynligvis se, at vi er meget forskellige. Det opdager vi for eksempel, når vi for første gang fejrer jul med vores svigerfamilie. Traditioner er noget, som skaber fællesskab, men de er både praktiseret og fortolket på mange forskellige måder." *

Af Camilla Mehlsen, cme@dpu.dk

LÆS MERE: Marianne Holm Pedersen: "Flyverdragt og fastelavn: Indvandrerfamiliers skikke og traditioner i børnenes hverdagsliv" i "Lokale liv, fjerne forbindelser", Hans Reitzels Forlag, 2005.

MARIANNE HOLM PEDERSEN

Ph.d.-stipendiat, Institut for Antropologi, Københavns Universitet. Har på Dansk Folke-minde-samling undersøgt, hvordan arabiske indvandrerfamiliers møde med danske daginstitutioner og skoler påvirker familiernes eget hverdagsliv.

BØRNEHAVER HOLDER TRADITIONER I HÆVD

Daginstitutioner bakker op om at hylde danske højtids-traditioner som påske, jul og fastelavn. Lektor fra DPU Stig Broströms undersøgelse af danske dagsinstitutioners pædagogik viser, at over halvdelen af dem ifølge deres årsplan arbejder med danske traditioner, men under hver femte arbejder med traditioner på daglig eller ugentlig basis – formentlig fordi det ikke er påske eller fastelavn hver uge. Blot hver tiende institution markerer, at de arbejder med etniske forskelle, værdier og vaner fra andre kulturer.

Kilde: Stig Broström: 'Signalement af daginstitutionernes pædagogik', 2004. Undersøgelsen bygger blandt andet på læsning af børnehavers årsplaner og en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse.

Det arbejder institutionen med hver dag eller flere gange om ugen

Det har institutionen formuleret i års-/virk-somhedsplanen

	Det arbejder institutionen med hver dag eller flere gange om ugen	Det har institutionen formuleret i års-/virk-somhedsplanen
Leg	98 %	86 %
Oplevelser i naturen, fx skov, strand og mark	42 %	62 %
Arbejde med de danske traditioner, fx jul, påske, fastelavn	18 %	52 %
Arbejde med etniske forskelle, værdier og vaner fra andre kulturer	10 %	10 %
Drama, teater	8 %	0 %